

MALÝ HRANICKÝ OBJEV

Jednou z mála starých budov, které zůstaly na třídě 1. máje zachovány po rozsáhlých asanacích v 70. a 80. letech 20. století, je tzv. Kunzův palác (později Sigma I., dnes Femax), tedy „obchodní dům“ a zároveň sídlo továrníka Antonína Kunze, postavené v roce 1897. Ještě dnes působí tato neobarokní stavba poněkud přebujele, přestože původně byla její vnější výzdoba ještě bohatší. Ve druhé polovině 20. století byla řada ozdobných detailů budovy odstraněna. Přepjatý vkus stavitele Kunze vidíme ještě lépe na ztvárnění hrádku Kunzov. Nechceme se však věnovat architektonickému rozboru staveb financovaných Antonínem Kunzem, jen malému zjištění, které má pro dějiny hranické architektury určitý význam. Tomáš Pospěch ve své Hranické architektuře 1815-1948 (Hranice, 2000) uvádí, že autory projektu byli pražští architekti Jan Křížovský a J. F. Pokorný. Tuto informaci čerpal z dochovaného projektu, dopustil se při tom však drobného omylu... Vojtěch Bartovský ve své knize o Hranicích z roku 1906 píše, že stavbu paláce provedli „dva nadaní čeští umělci archit. Křížanecký a Pokorný z Prahy“. Stačilo lehce zapátrat a internet přinesl tuto informaci: 19. června 1898 se konalo první české filmové představení, jehož tvůrci byli Jan Kříženecký a Josef Pokorný. Jinými slovy: spoluautorem architektonického řešení Kunzova paláce je Jan Kříženecký (1868-1921), architekt, fotograf a zakladatel české kinematografie. To celé stavbě ještě dodává na zajímavosti.

JJKN

První český filmař architektem Kunzova paláce v Hranicích

(Odpověď na článek Jiřího Nebeského: Malý hranický objev)

Jiří Nebeský v článku Malý hranický objev v minulém čísle HT správně uvádí, že autory paláce Kunz je Jan **Kříženecký** a Josef F. Pokorný. Ale objev to není. V knize *Hranická architektura 1815 – 1948* vydané v roce 2000 jsem se skutečně dopustil omylu, když jsem napsal, že autory této stavby byl Jan **Křížkovský** a J. F. Pokorný. Tuto informaci jsem převzal z dobového tisku, odkud se pravděpodobně dostala i do sborníku k výročí závodu Sigma. Ale už dva měsíce po vydání knihy se ke mně konečně dostaly originální plány, které byly v Muzeu umění v Olomouci. Správné jméno Jana Kříženeckého jsem následně publikoval v anglické verzi knihy *Hranická architektura* vydané o rok později, v článku o hranické architektuře devatenáctého století v časopise *Umění a řemesla*, v textu o paláci Kunzov, který vyšel v časopise *Prostor Zlín* nebo i v *Hranickém týdnu* a naposledy v druhém dílu *Šumných měst*. Ostatně informaci o autorství Jana Kříženeckého přináší už *Nová encyklopedie českého výtvarného umění* z roku 1995.

Nicméně to, že fotograf, filmař a architekt Jan Kříženecký (1868 – 1921) je spoluautorem hranické stavby si pozornost opravdu zaslouží. Hranický palác (vhodnější výraz by byl asi vila) Antonína Kunze z roku 1897 je totiž jediná známá významnější Kříženeckého realizace. Oproti jeho bratru Rudolfu, který byl ve své době uznávaný architekt a pedagog, nositel řady rytířských vyznamenání, byl Jan černou ovčí rodiny. Přestože v letech 1889 – 1896 studoval architekturu a pozemní stavitelství na *České vysoké škole technické v Praze*, studium zde nedokončil a titul inženýr mu byl uznán teprve o dvacet let později. Pracoval u svého bratra Rudolfa a od roku 1897 v kanceláři městského stavebního úřadu v Praze. Byl vášnivým fotografem, už od roku 1893 členem Klubu fotografů amatérů a tak pro stavební úřad dokumentoval mizející stavby, průběh demoličních prací, restaurování uměleckých děl nebo novostavby. Do dějin české kinematografie se zapsal tím, že v roce 1898 promítal na pražském výstavišti v průběhu *Výstavy architektury a inženýrství* první české hrané filmy. Některé z nich natáčí přímo v průběhu výstavy. Vytvořil první

české hrané filmy *Dostaveníčko ve mlýnici*, *Pražský párkař*, *Pláč a smích*, stejně jako dokumenty *Poslední výstřel*, *Výjev z lázní žofínských* atd. Snažil se několikrát v oblasti filmu podnikat, v roce 1912 otevřel vlastní kino Louvre a na konci první světové války se stal ředitelem prvního pražského velkokina *Světozor*. Dnes je tedy znám jako průkopník v oblasti kinematografie i oceňovaný autor momentních fotografií a dokumentačních snímků pražských staveb.

Tomáš Pospěch